

Er waart een spook door Afrika.

De perceptie van de Kongolese en Algerijnse onafhankelijkheidsstrijd in De Rode Vaan.

Leen Vervaeke

**Scriptie voorgelegd aan de Faculteit Letteren en Wijsbegeerte,
voor het behalen van de graad van
Licentiaat in de Geschiedenis.**

Academiejaar: 2003-2004

Katholieke Universiteit Leuven

Promotor: Prof. Dr. PATRICK PASTURE

[home](#) [lijst scripties](#) [inhoud](#) [volgende](#)

INLEIDING

HOOFDSTUK 1: DE ALGERIJNSE EN KONGOLESE ONAFHANKELIJKHEIDSSTRIJD

HOOFDSTUK 2: DE COMMUNISTISCHE PARTIJEN EN DEKOLONISATIE

HOOFDSTUK 3: DE FEITEN EN NIETS DAN DE FEITEN

HOOFDSTUK 4: DE PERCEPTIE IN DE RODE VAAN

BESLUIT

BIBLIOGRAFIE

SAMENVATTING

In "Er waart een spook door Afrika" onderzoeken we de perceptie in De Rode Vaan van de Kongolese en Algerijnse onafhankelijkheidsstrijd. Als partijblad van de Kommunistische Partij van België (KPB), een communistische partij in een kapitalistisch politiek landschap, bevond De Rode Vaan zich in deze door de Koude Oorlog gedomineerde periode, van 1954 tot 1962, tussen twee vuren. De internationale machtsstrijd, waarin de dekolonisatie trouwens werd ingelijfd, en de

consequenties van de mondiale tweedeling op nationaal vlak, domineerden de perceptie in De Rode Vaan.

In de inleiding stellen we het concept "perceptie" scherp. Het gaat hier niet om "het resultaat van een waarneming" maar om een minder onschuldige, meer manipulatieve voorstelling van de werkelijkheid. Door het gebruik van beproefde technieken – symbolisch geladen termen, negatieve metaforen, eufemismen en overdrijvingen, zwart-wit-tegenstellingen en eindeloze herhalingen – zet De Rode Vaan de realiteit naar haar hand. Een beschrijving van de geschiedenis, de werking en de bronnen van De Rode Vaan maakt ons vertrouwd met de omgeving waarin, de manier waarop, de personen waardoor deze perceptie gecreëerd werd.

In een eerste hoofdstuk komt de historische context aan bod. Zonder een gedegen kennis van de Kongolese en Algerijnse onafhankelijkheidsstrijd kunnen we de perceptie in De Rode Vaan immers onmogelijk kritisch beoordelen. In plaats van een synthese van bestaande literatuur over de dekolonisatie van Kongo en Algerije, smelten we de twee bevrijdingsoorlogen samen tot één origineel geheel, waarin de wisselwerking tussen Frankrijk, België, Algerije en Kongo belicht wordt. Deze alligatie van twee verhalen laat ons toe de invloed van internationale politieke evoluties en de gelijkenissen en verschillen tussen de Kongolese en Algerijnse casus aan te duiden.

Het hoofdstuk "communisme en dekolonisatie" gaat op zoek naar de algemene communistische principes, van Marx over Lenin en Stalin tot Chroesjtsjov, met betrekking tot nationale revoluties. Daarnaast gaan we na in hoeverre de Franse en de Belgische communistische partij zich tijdens de Koude Oorlog door die principes lieten leiden. De communistische partijen waren sedert het begin van de internationale vete in een isolement terechtgekomen, van waaruit ze een scherpe strijd tegen het kolonialisme voerden, in de lijn van de Russische orders. Wanneer door een détente in de Koude Oorlog een samenwerking met de socialistische partij en een ontsnapping uit het isolement echter tot de mogelijkheden behoorde, verdwenen de communistische principes nogal eens naar de achtergrond en verwaterde de strijd tegen het kolonialisme. Vooral in Frankrijk zorgde dit voor reformisme bij de communistische partij.

Ter ondersteuning van het kwalitatieve onderzoek naar de perceptie wijden we het derde hoofdstuk aan een kwantitatieve analyse. Op basis van kwantificeerbare gegevens, zoals de hoeveelheid artikels, de oppervlakte en de plaats van de artikels, zien we duidelijk dat de Kongolese onafhankelijkheidsstrijd meer aan bod komt in De Rode Vaan dan de Algerijnse oorlog. Algerije kwam vooral in het nieuws met de gebeurtenissen in 1958, terwijl de Kongolese voorvallen vooral in 1959 en 1960 een hoofdpunt waren. De artikels in De Rode Vaan vermeldten weinig de auteur van en

de bronnen voor het bericht. We ondervinden verder dat alle artikels, mits enkele uitzonderingen die de regel bevestigen, over politiek handelden. De meeste artikels hadden het over de politiek in het moederland. Ook over de gebeurtenissen in de kolonies werd er veel geschreven, maar het internationale aspect kwam beduidend minder aan bod.

Ten slotte geven we in het laatste hoofdstuk een uitgebreid overzicht van de perceptie in De Rode Vaan van de koloniale en internationale protagonisten en van de actoren in de moederlanden. De Rode Vaan overgoot alle gebeurtenissen met een marxistisch-leninistisch sausje en stelde de onafhankelijkheidsstrijd volgens een manicheïstische tweedeling tussen het goede en het slechte kamp voor. Alle goede personages waren onfeilbaar en perfect. Over hen verscheen in De Rode Vaan geen enkel negatief woord. Wie tot het slechte kamp behoorde, was door en door verdorven en werd dan ook hard aangepakt. Afhankelijk van de Koude Oorlogsspanningen, de nationale politieke context, de aspiraties en mogelijkheden van de communistische partijen en de houding van het electoraat, verscherpte of verzwakte De Rode Vaan haar kritiek. Dezelfde factoren bepaalden eveneens de daden van de communistische partijen zelf, die niet altijd even principieel waren. Wanneer de KPB of PCF door opportunisme of interne moeilijkheden de koloniale thematiek op de achtergrond schoven, bleef De Rode Vaan op alle mogelijke manieren volhouden dat de communistische partijen zich voor de kolonies inzetten. Op gedetailleerde wijze en geïllustreerd met talrijke citaten en voorbeelden, doen we uit de doeken hoe en waarom zij dit deed.

[home](#) [lijst scripties](#) [inhoud](#) [volgende](#)

